

תורה אור • פרשת וישלח • מאמר 5

ויאבק איש עמו כו'

”ויאיש נאבק עמו”

הקליפות מנסות לעקוף את הקדושה ולינוק ישירות מאור אין סוף, שבו חושך כאור; יעקב, ששורשו בחכמה העליונה, קבע את הסדר שלפיו האור הפנימי של ה' שורה רק על ביטול, ולכן עמד מול סמאל ואף העלה את ה"אבק" התחתון ביותר לכיסא הכבוד.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likkuteitorah.com/he/torah-ohr/vayishlach/5/

הנקודה

הקליפות מנסות לעקוף את הקדושה ולינוק ישירות מאור אין סוף, שבו חושך כאור; יעקב, ששורשו בחכמה העליונה, קבע את הסדר שלפיו האור הפנימי של ה' שורה רק על ביטול, ולכן עמד מול סמאל ואף העלה את ה"אבק" התחתון ביותר לכיסא הכבוד.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל כיצד יכול היה סמאל, שרו של עשו, להילחם ביעקב, בשעה שהקליפות יונקות את כל חיותן מהקדושה וייעלמו כשהיא תסתלק. התשובה היא שבדרגתו הנשגבת של ה', "חושך כאור", ולכן הקליפה, בדומה לעכביש בארמון המלך, מקווה לינוק ישירות משם. אולם לאחר הצמצום של התיקון, האור הפנימי נמשך רק אל הקדושה, באמצעות ביטול, שיורד מן השכל אל המדות ואל נצח והוד; הקליפות מקבלות רק טפטוף "מאחורי העור". גאוותן, "אם תגביה כנשר", היא הניסיון להיחלץ מן הסדר הזה, ויעקב, שהמשיך את הסדר הזה למטה, היה יעדן. הקליפות יכולות להיאחז רק במדות, כאשר השכל העליון מסתלק, ולכן סמאל חיבק את יעקב בחסד ובגבורה שלו. אך שורש יעקב הוא יסוד דאבא, חכמה עליונה, ולכן סמאל יכול היה להכות רק בירך, שהיא ההמשכה החיצונית. לבסוף, ההנגדה שבזוהר בין אדמה פורייה לאבק עקר מראה שגם מלכות דקליפה התבררה והתרוממה בעקבות מאבקו של יעקב, בדומה לתשובה.

מבנה

1	השאלה	¶1-3
המאבק של יעקב היה מלחמה בין סמאל לקדושה, שפגעה במקור הנבואה. אך כיצד יכולה הקליפה, שחיה רק מכוח הקדושה ותיעלם, להילחם בה? המפתח הוא שלפני ה', שסובב כל עלמין, חושך כאור.		
2	סדר הביטול	¶4-6
לאחר התיקון האור הפנימי נמשך רק אל הקדושה, והקליפות מקבלות מן ה"אחור". הביטול יורד מן השכל דרך המדות אל מלכות דעשיה, ומתחתיה מקבל תחום הפירוד רק דרך ה"נקבים".		
3	שאיפת הנשר ותפקידו של יעקב	¶7-9
הקליפה רוצה לינוק ישירות מאור אין סוף, תוך עקיפת הקדושה, אך "משם אורידך נאום הוי": סדרו של הוי מאפשר לאור לשרות רק על ביטול. יעקב המשיך את הסדר הזה למטה, ולכן נאבק בו סמאל.		
4	היכן הקליפה נאחזת	¶10
לקליפה אין אחיזה בשכל, המוגן באור מקיף, אלא רק במדות, כאשר מוחין דאבא מסתלקים. המאבק הוא חיבוק שבו חסד וגבורה של סמאל כרוכים סביב יעקב, בדומה לאחיזה הנפש הבהמית בנפש האלקית.		
5	מדוע סמאל נכשל	¶11-13
יעקב, יי עקב, הוא האור של יסוד דאבא, שביטולו מילא אפילו את מדותיו; לכן יכול היה סמאל לגעת רק בירך. סמאל טעה וחשב שיעקב הוא רק מרכבה למדות.		

6 אדמה, אבק והעלאת האבק

האדמה, ששורשה דרך מלכות בכתר, מצמיחה דברים, ואילו האבק, שנותר מן האש, הוא מלכות דקליפה. באמצעות החיבוק ההדדי שבמאבק, בדומה למאבק התשובה, הועלה אפילו האבק לכיסא הכבוד.

מושגים

סמאלס"מ

הכוח המלאכי של הצד האחר, המזוהה עם שרו של עשו, שנאבק עם יעקב.

חושך כאורכחשכה כאורה

בדרגתו הנשגבת של ה' אין הבחנה בין אור לחושך, ולכן הקליפה מקווה לינוק משם.

ביטול ביטול

התנאי שעליו שורה אור אין סוף; הוא חזק ביותר בשכל, חלש יותר במדות וחלש ביותר בהמשכה החיצונית.

אור מקיף מקיף

אור שאינו מוגבל בכלי; הוא נמשך מבינה ודוחה את הכוחות החיצוניים.

מוחין דאבא ומוחין דיניקה מוחין דאבא / מוחין דיניקה

שכל עליון ובשל לעומת דרגת שכל בלתי־בשלה שבמדות; הקליפה נאחזת כשהראשון מסתלק.

י' עקב' עקב

שמו של יעקב נקרא כיו"ד וכעקב: האור של יסוד דאבא המגיע למטה, ושורשו בחכמה העליונה.

אדמה ואבק עפר ואבק

אדמה פורייה מקבילה למלכות דקדושה; אבק עקר, שנותר מן האש, מקביל למלכות דקליפה.

זה לעומת זה זה לעומת זה

לכל דרגה בקדושה יש מקבילה בקליפה; הבירור כולל כל אחת מהן במקבילתה הקדושה.

קטע 1 • 11-3

השאלה

1 ויאבק איש עמו^{1,2} כו'. הנה נודע שמלחמה זו היא מלחמת הס"מ בסטרא דקדושה.³ וכענין מלחמה לה' בעמלק⁴ וכנודע מן הפרדס^{5,6} שמה שנגע בכף ירך יעקב.

"ויאבק איש עמו" וכו'. והנה ידוע שמלחמה זו היא מלחמת סמאל בצד הקדושה, בדומה לעניין "מלחמה לה' בעמלק"; וכידוע מהפרדס, מה שנגע בכף ירכו של יעקב

המאמר פותח בפסוק המתאר את האיש המסתורי שנאבק עם יעקב במשך הלילה, ומפרש אותו כמלאך הממונה על עשו, הנקרא סמאל. אדמו"ר הזקן קובע שמאבק זה הוא מלחמה בין כוחות הרע לבין הקדושה עצמה, בדומה למלחמה המתמשכת בעמלק, ומזכיר מסורת קבלית שלפיה הפגיעה בירכו של יעקב הותירה השפעה לאורך זמן.

דפגים אתר דנבואה עד דאתא שמואל ותקן הנצח כמ"ש וגם נצח ישראל לא ישקר.⁷

פגם במקום הנבואה, עד שבא שמואל ותיקן את הנצח, ככתוב: "וגם נצח ישראל לא ישקר"

הירך מקבילה לספירת נצח, הערוץ שממנו נמשכת הנבואה, ולכן הפגיעה בה הזיקה למקור הנבואה עד ששמואל הנביא תיקן אותו. הראיה לכך היא הביטוי של שמואל עצמו, "נצח ישראל", המציין את אותה מידה.

2 ולכאורה אינו מובן איך יתכן להיות הס"מ נלחם נגד הקדושה והלא כל עיקר חיות הקליפות הוא מהקדושה וכענין לא כאברהם⁸ שיצא ממנו ישמעאל⁹ כו' מותרי חסד¹⁰ כו'.

ולכאורה אינו מובן כיצד ייתכן שסמאל נלחם נגד הקדושה, והרי כל עיקר חיות הקליפות הוא מן הקדושה? בדומה לעניין "לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל" וכו', [מ]מותרי חסד וכו'.

אדמו"ר הזקן מעלה קושי: לקליפות, כוחות ההסתר, אין חיות משל עצמן, והן שואבות את כל חיותן מן הקדושה; כיצד אפוא הן יכולות להילחם בה? הוא מביא כדוגמה את דברי הספרי שישמעאל יצא מאברהם, כתולדה של חסדו הכלתי מוגבל של אברהם — מותרות חסד שאין הקדושה יכולה להכיל.

ולע"ל כשיבורר אזי כתיב ואת רוח הטומאה אעביר¹¹ כו'. חיל בלע ויקאנו.¹² בלע המות לנצח.¹³

ולעתיד לבוא, כשיתבררו, נאמר: "ואת רוח הטומאה אעביר" וכו'; "חיל בלע ויקאנו"; "בלע המוות לנצח"

תלותן בקדושה ניכרת גם בעתידן: לאחר שיבוררו מהן ניצוצות הקדושה, הן פשוט יחדלו להתקיים. שלושת הפסוקים מתארים את קיצן: רוח הטומאה תועבר, הטוב שנבלע ייפלט בחזרה, והמוות עצמו ייבלע.

3 והיה כלא היה.¹⁴ וכת"י עת אשר שלט האדם באדם¹⁵ לרע לו. ואיך יהי יכולת בידו להלחם כו'.

"והיה כלא היה". ונאמר: "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו". ואם כן, כיצד יהיה בידו כוח להילחם וכו'?

הקליפות יסתיימו כאילו לא היו מעולם, וגם כעת שליטתן היא רק "לרע לו", כפי שנאמר בקהלת. השאלה בעינה עומדת: כיצד כוח תלוי? ונידון לכליה יכול להילחם בקדושה?

אך הענין הוא כי הנה המאציל העליון ב"ה הוא סוכ"ע ולפניו כחשכה כאורה.^{16,17} שממית בידים תתפש¹⁸ והיא בהיכלי מלך שאינה תופסת מקום ויכולה להיות גם בהיכלי מלך ואינו חושש.

אך העניין הוא שהמאציל העליון, ברוך הוא, הוא סוכב כל עלמין, ולפניו חושך כאור. "שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך": אין היא תופסת מקום, ולכן היא יכולה להיות גם בהיכלי מלך והוא אינו מקפיד על כך.

התשובה מתחילה בה' כפי שהוא למעלה מכל העולמות: בעיניו חושך ואור שווים, ולכן אין דבר — אפילו הרע, שאינו ראוי — שנשלל ממנו. הדימוי הוא שממית בהיכל המלך: דבר קטן וחסר חשיבות עד כדי כך שאינו תופס מקום יכול להימצא אפילו בחדרי המלך, והמלך אינו מייחס לו חשיבות.

קטע 2 • 4-6

סדר הביטול

4 וכמ"ש ואלה המלכים אשר מלכו¹⁹ בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. שלפני מלך מלך לבניי היו מלכי ארץ אדום ג"כ אלא דהיינו דוקא לפני מלך מלך לבניי.

ככתוב: "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל". כלומר, לפני שמלך מלך לבני ישראל היו גם מלכים בארץ אדום, אך דווקא לפני שמלך מלך לבני ישראל.

מלכי אדום שבתורה הם, על פי הקבלה, עולם התוהו, שאורותיו נשברו. אדמו"ר הזקן מדגיש את המילה "לפני": מלכי אדום יכלו למלוך רק לפני שמלך מלך בישראל, כלומר לפני שנוסד עולם התיקון המסודר.

אבל אח"כ הרי כתיב מלך אין באדום²⁰ כו' לפי שנמשך להיות צמצום באו"ס ב"ה שלא יומשך הפנימי כ"א לסטרא דקדושה דוקא יאר ה' פניו אתנו סלה.²¹

אבל לאחר מכן נאמר: "מלך אין באדום" וכו', משום שנמשך צמצום באור אין סוף, כדי שהפנימיות תימשך רק לצד הקדושה: "יאר ה' פניו אתנו סלה".

לאחר שנוסד התיקון נאמר "מלך אין באדום", מפני שנעשה צמצום כדי שהפנימיות של אור אין סוף תימשך אל הקדושה בלבד. הפסוק "יאר ה' פניו אתנו" מבטא זאת: פניו של ה', אורו הפנימי, מאירים עמנו, ישראל.

והקליפות מקבלים מבחי' אחוריים כמאן דשדי בתר כתפוי ונקי' אלקים אחרים לפי שישראל ממשיכים כך להיות אור א"ס שורה דוקא במי שבטל כו'.

והקליפות מקבלות מבחינת אחוריים, כמי שמשליך מאחורי כתפיו, ונקראות "אלקים אחרים", מפני שישראל ממשיכים כך, שאור אין סוף שורה דווקא במי שבטל וכו'.

הקליפות מקבלות רק מ"אחוריו" של ה', כאדם שמשליך דבר מאחורי כתפו ואינו פונה אל המקבל. לכן הן נקראות "אלקים אחרים": הן מקבלות מאחוריו של שם אלקים. ישראל גורמים לסדר הזה בכך שהביטול שלהם מביא לכך שאור אין סוף ישרה רק במקום שיש בו ביטול.

5 והנה תחלת הביטול הוא כחב"ד שהם הם בחי' בטול ממש²² ואח"כ נמשך למדות שהן נמשכין מחב"ד

והנה תחילת הביטול היא כחב"ד, שהן עצם בחינת הביטול ממש; ואחר כך הוא נמשך למידות, הנמשכות מחב"ד

כעת מתאר אדמו"ר הזקן כיצד הביטול משתלשל דרך הספירות. הוא מתחיל בשכל — חכמה, בינה ודעת — שהוא עצם הביטול, ומשם נמשך אל המידות.

ע"י התבוננות שנתהווה בחי' התפעלות הלב באהוי"ר מפני שמתבונן בגדולת א"ס ב"ה ואינן עצמות

הבטול ממש²³ כמו חב"ד²⁴

על ידי התבוננות, שמביאה להתעוררות הלב באהבה ויראה, מפני שמתבוננים בגדולת אין סוף ברוך הוא; אך אין הן עצם אהבה ויראה מתעוררות כאשר אדם מתבונן בגדולת ה', ולכן הן תוצאה של הביטול, אך הן כבר אינן הביטול עצמו, כפי שהוא בשכל. רגש

כולל כבר תחושה של "אני" החווה אותו.

ואח"כ לנו"ה שהן בחי' ירידה יותר גדולה שאין זה אלא בחי' התפשטות ממנו ולזולתו להוציא מכח אל

הפועל ממש להשפיע לזולתו ללמד לאחרים או ליתן צדקה כו'.

ואחר כך לנצח והוד, שהן ירידה גדולה עוד יותר, כי אין זה אלא התפשטות ממנו אל הזולת, להוציא מן הכוח אל הפועל ממש ולשהפיע לזולת — ללמד אחרים או לתת צדקה וכו'.

נצח והוד הן שלב נוסף של ירידה: הן הופכות את הרגש למעשה המופנה אל הזולת, כגון לימוד או נתינת צדקה. זו התפשטות כלפי חוץ, ירידה גדולה יותר מן הביטול הטהור.

6 ואעפ"כ נמשך בהן בחי' בטול לאוא"ס ב"ה עד שנמשך למלי' דעשיה שהיא סוף הקדושה ונכללת בכחי' בטול ומשם יפרד להיות עלמא דפרודא בכחי' יש ודבר בפ"ע וקרו ליי²⁵ אלהא דאלהיא שתופסים מקום לעצמם.²⁶

ואף על פי כן נמשכת בהן בחינת הביטול לאור אין סוף ברוך הוא, עד שהיא מגיעה למלכות דעשיה, שהיא סוף הקדושה ונכללת בכחינת הביטול. ומשם היא נפרדת ונעשית עולם הפירוד, בכחינת יש ודבר בפני עצמו; וקוראים לו "אלקא דאלקיא", מפני שהם תופסים מקום לעצמם.

אף על פי כן, הביטול לאור אין סוף נמשך עד למדרגה הנמוכה ביותר של הקדושה, מלכות דעשיה, שעדיין בטלה לפני ה'. מתחתיה מתחיל "עולם הפירוד", שבו הנבראים חשים שהם מציאויות עצמאיות; שם ה' נקרא "אלקא דאלקיא", ומוכר כעליון בידי כוחות שעדיין תופסים מקום לעצמם.

וקבלתם הוא רק מאחורי העור דנוקבא דהיינו בחי' צירופי אותיות דרך נקבי העור דהיינו בחלל ומקום ריוח שבין צירוף לצירוף כו' כנודע.

והם מקבלים רק מאחורי העור של נוקבא, כלומר מבחינת צירופי האותיות דרך נקבי העור, בחלל וברוחו שבין צירוף לצירוף וכו', כידוע.

המציאויות הנפרדות מקבלות חיות לא מפנימיות הקדושה, אלא מ"אחורי העור" של נוקבא (מלכות). בלשון הארז"ל, הכוונה היא לרווחים שבין צירופי האותיות של הדיבור היוצר של ה', כנקבים שבעור: שפע דק ועקיף.

קטע 3 • 71-9

שאיפת הנשר ותפקידו של יעקב

7 והנה כתיב אם תגביה כנשר^{27,28} כו' שהן מגביהים א"ע בחוצפה וגסות הרוח כו'. וענין חוצפה זו

למעלה היא שרוצים לינק מאא"ס ב"ה שלא ע"י הקדושה²⁹ שהיא המשכת הבטול הנמשך ע"י ישראל

והנה כתוב: "אם תגביה כנשר" וכו' — הם מגביהים את עצמם בחוצפה ובגסות רוח וכו'. וענין החוצפה הזאת למעלה הוא שהם רוצים לקבל יניקה מאור אין סוף ברוך הוא, שלא באמצעות הקדושה, שהיא המשכת הביטול הנמשכת באמצעות ישראל

נבואת עובדיה נגד אדום, "אם תגביה כנשר", מתארת את גאוות הקליפות. למעלה, גאוה זו פירושה שהן רוצות לקבל חיות ישירות מאור אין סוף, תוך עקיפת הקדושה, שהיא הצינור להמשכת הביטול שישאל ממשכים.

כי מזה אין להם יניקה רק מאחורי העור דנוקבא אלא רוצים שיושפע להם אוא"ס ממש שלפניו כחשכה כאורה שאין בחי' הבטול תופס מקום כלל לפניו.

שהרי מכך יש להן יניקה רק מאחורי העור של נוקבא. אלא שהן רוצות שאור אין סוף עצמו יושפע להן; לפניו חושך כאור, שכן לפניו בחינת הביטול אינה תופסת מקום כלל.

באמצעות הצינור הרגיל של הקדושה הן מקבלות רק שפע מועט, "מאחורי העור". לכן הן מכוונות לאור אין סוף עצמו, שבו חושך כאור. והביטול אינו משנה, בתקווה לקבל ממנו בלי להתבטל.

8 ואם צדקת³⁰ כו' וגם שממית היא בהיכלי מלך ומשם יהיה להם יניקה שלא יצטרכו לקבל דרך

הקדושה דרך נקבי העור בבחי' שערות וצפרניים כו' רק משם אורידך נאם הוי"ה.³¹

"ואם צדקת" וכו'; וכן "שממית בידיים תתפש והיא בהיכלי מלך"; ומשם תהיה להן יניקה, כך שלא יצטרכו לקבל דרך הקדושה, דרך נקבי העור, בבחינת שערות וציפורניים וכו'. אבל "משם אורידך נאום הוי"ה"

הפסוק מאיוב, "אם צדקת מה תתן לו", מבטא שמנקודת מבטו הנעלית ביותר של ה' אין לצדקתנו השפעה, ולכן הקליפות מקוות לקבל שם חיות, כמו שממית בארמון המלך. כך הן יוכלו להימנע מקבלה באמצעות הקדושה, בדומה לשערות ולציפורניים הצומחות דרך נקבי העור — החלק החיצוני ביותר ובעל החיות המועטה ביותר בגוף. אבל הפסוק מסיים: "משם אורידך נאום הוי"ה"

כי הוי"ה הוא בחי' השתלשלות צמצום והתפשטות כו' בבחי' עקודים נקודים כו' ומשם אורידך שע"פ סדר ההשתלשלות וצמצום להיות נמשך פנימי כו' אין אור א"ס ב"ה שורה אלא במי שבטל כו'.

שהרי הוי"ה היא בחינת השתלשלות, צמצום והתפשטות וכו', בבחינת עקודים, נקודים וכו'. ו"משם אורידך" — כי לפי סדר ההשתלשלות והצמצום, כדי שהפנימיות תימשך וכו', אור אין סוף ברוך הוא שורה רק במי שבטל וכו'.

שם הוי"ה מציין את סדר ההשתלשלות: צמצום והתפשטות בשלבים הנקראים עקודים ונקודים, השלבים הראשונים בהתהוות העולמות. "משם אורידך" פירושו שעל פי הסדר הזה האור הפנימי שורה רק במקום שיש בו ביטול, ולכן הקליפות נדחות כלפי מטה.

9 והנה המשכה זו היא ע"י אתערותא דלתתא מבחי' יעקב שהוא המשיך עקודים נקודים כו'.

והנה המשכה זו היא באמצעות אתערותא דלתתא, מבחינת יעקב, שהוא המשיך עקודים, נקודים וכו'.

סדר ההמשכה שבו האור הפנימי שורה רק על מי שבטל נמשך באמצעות אתערותא דלתתא, ובייחוד באמצעות יעקב. יעקב, שעדריו היו עקודים ונקודים, נחשב כמי שהמשיך את מדרגות ההאצלה הללו.

דהיינו שיהיה צמצום ואו"ס דרך הקדושה דוקא ע"י בחי' בטול כו' ולכן ויאבק איש עמו³² שרצה הס"מ להגביה כנשר כו'.

כלומר, שצמצום אור אין סוף יהיה דווקא דרך הקדושה, באמצעות בחינת הביטול וכו'. ולכן "ויאבק איש עמו": שרו של עשו עבודתו של יעקב הבטיחה שצמצום אור אין סוף יימשך רק באמצעות הקדושה והביטול. משום כך נאבק עמו סמאל: הוא רצה לפרוץ את הסדר הזה ולהגביה את עצמו כנשר אל אור אין סוף עצמו.

קטע 4 • 101

היכן הקליפה נאחזת

10 והנה יעקב מובחר שבאבות³³ והאבות הן הן המרכבה³⁴ בחי' חג"ת שבבחי' בטול עצמו דהיינו בחי' חב"ד אין להם אחיזה כו'.

והנה יעקב הוא המובחר שבאבות, והאבות הן הן המרכבה, בחינת חסד, גבורה ותפארת. כי בבחינת הביטול עצמו, כלומר בבחינת חכמה, בינה ודעת, אין להם אחיזה וכו'.

האבות נקראים "מרכבה" לה' משום שהיו נתונים לגמרי לרצונו, וכל אחד מהם ביטא מידה רגשית אחרת: אברהם — חסד, יצחק — גבורה ויעקב — תפארת. אדמו"ר הזקן מוסיף שלקליפות אין אחיזה בשכל, בחכמה, בבינה ובדעת, שהם הביטול עצמו.

אלא בחג"ת שהן מדות ההתפעלות מן הבטול כו' ושם הוא אחיזה זלעז"ז דכר דקליפה נגד ז"א כו'.

אלא בחסד, גבורה ותפארת, שהן מדות ההתעוררות הנובעת מן הביטול וכו'. ושם יש אחיזה של "ז"ה לעומת זה": הזכר של הקליפה עומד כנגד ז"א וכו'.

הן יכולות לאחוז רק במדות הרגש, שהן כבר שלב מרוחק מן הביטול הטהור. שם מתקיים, כדברי קהלת, "ז"ה לעומת זה עשה האלקים", ולכן כוח זכרי של הקליפה עומד כנגד ז"א, מדות הקדושה.

משא"כ בחב"ד כנודע שכל המקיפים הם מבינה והמקיף הוא דוחה החיצונים וכמבואר מהיכלות שאין בזה לעו"י³⁵ רק נגד ז"ת³⁶ ולא בהיכל קי"ק³⁷ שהוא כולל כחב"ד כו'.

אבל לא בחכמה, בבינה ובדעת; כידוע, כל המקיפים הם מבינה, והמקיף דוחה את החיצונים. וכפי שמבואר בהיכלות, יש בזה צד שכנגד רק כנגד שבע התחתונות, ולא בהיכל קודש הקודשים, הכולל כביכול את חכמה, בינה ודעת וכו'.

השכל מוגן, משום שהאורות המקיפים, הנובעים מבינה, דוחים את החיצונים. ההוראה הקבלית על ההיכלות, שבעת המדורים, מאשרת זאת: לצד האחר יש מדורים המקבילים לשבע התחתונות בלבד, ולא לקודש הקודשים, המקביל לשכל.

ויוכן זה אצל האדם שאחר התפלה חולפת ועוברת האהבה כו' לפי שהאהבה היא נעשית פנימית (משא"כ ההתבוננות הוא בחי' מקיף כו') בתפלה.

וניתן להבין זאת אצל האדם: לאחר התפילה האהבה חולפת ועוברת וכו', מפני שהאהבה נעשית פנימית בתפילה, שלא כמו ההתבוננות שהיא בחינת מקיף וכו'.

חוויה מוכרת ממחישה את העניין: האהבה שמורגשת בתפילה דועכת אחריה, מפני שהיא נעשית פנימית ונקלטת בכלי, בעוד שההתבוננות שהולידה אותה היא בבחינת מקיף, ולכן נמשכת יותר.

ושעת התפלה שסוגר עיניו ואינו רואה זה העולם מתעורר אצלו האהבה ההיא משא"כ אחר התפלה שרואה ענייני העולם ותענוגיו כו'.

ובשעת התפילה, כשהוא עוצם את עיניו ואינו רואה את העולם הזה, מתעוררת בו אותה אהבה; אבל לאחר התפילה, כשהוא רואה את ענייני העולם ואת תענוגיו וכו', אין הדבר כך.

בזמן התפילה, כשהאדם עוצם את עיניו ואינו רואה את העולם, הוא חש את אותה אהבה. לאחר שהתפילה מסתיימת והוא רואה את ענייני העולם ואת תענוגותיו, קל לדחוק את ההרגשה הפנימית שהתהוותה.

ואין לך שדוחה את החיצונים אלא מה שהוא בבחי' מקיף היינו שאינו נגבל בכלי שהוא דבר קיים לעד.

ואין דבר שדוחה את החיצונים אלא מה שהוא בבחינת מקיף, כלומר, שאינו מוגבל בכלי, שהוא דבר הקיים לעד.

הכלל הוא שרק דבר שהוא בבחינת מקיף, שאינו מוגבל בכלי, יכול לדחות את החיצונים. משום שאינו מוגבל, הוא מתקיים.

וכמ"ש בפי' קדש ולזכרון בין עיניך.³⁸ לפי שפי' קדש היא בחי' חכמה³⁹ מוחין דאבא (שם בחי' הזכרון) שמתלבשים באימא מקור המקיפים.

וכמו שכתוב בפרשת "קדש": "ולזכרון בין עיניך". כי פרשת "קדש" היא בחינת חכמה, מוחין דאבא — שם היא בחינת הזכרון — המתלבשים באימא, מקור המקיפים.

לכן בפרשת התפילין "קדש" נאמר "ולזכרון בין עיניך": פרשה זו מקבילה לחכמה, למוחין דאבא, שבהם שורה הזכרון. מוחין אלה מתלבשים באימא, בינה, מקור האורות המקיפים, ולכן הם מוגנים.

ולכן כתיב במלחמת עמלק לא תשכח.⁴⁰ שכחה היא הסתלקות המוחין דאבא שכשמשלוקין מוחין דאבא בבחי' המדות שאין להם

ולכן כתוב במלחמת עמלק "לא תשכח". שכחה היא הסתלקות מוחין דאבא; וכשמוחין דאבא מסתלקים מבחינת המדות, שאין להן

הציווי בעניין עמלק הוא "לא תשכח", משום ששכחה פירושה הסתלקות מוחין דאבא. כאשר מוחין אלה מסתלקים מן המדות, נותרת בהן רק מדרגה בלתי מפותחת של שכל, בחינת יניקה.

אלא מוחין דיניקה שם יש זלעו"ז. וזהו ויאבאק שהוא מלשון חבוק שהחבוק הוא בידי חסד דרועא מינא⁴¹ כו'.

אלא מוחין דיניקה, יש שם "זה לעומת זה". וזהו "ויאבאק", מלשון חיבוק, שהרי החיבוק נעשה בידיים; חסד היא הזרוע הימנית וכו'.

במדרגה בלתי מפותחת זו הכוח שכנגד יכול לאחוז. אדמו"ר הזקן קושר את "ויאבאק" ללשון חיבוק, שכן המתאבקים אווזים זה בזה בידיים, ובתיקוני הזוהר נאמר שהזרוע הימנית היא חסד.

כך סיבב גופו בידיו חו"ג דהיינו שהלבישו חו"ג של ס"מ את גופא דיעקב כדי להפילו ולהמשיך לבו אחריהם

וכך הקיף את גופו בידיו, חסד וגבורה; כלומר, חסד וגבורה של סמאל הלבישו את גוף יעקב כדי להפילו ולמשוך את לבו אחריהם.

סמאל הקיף את גוף יעקב בשתי זרועותיו, שהן החסד והגבורה שלו. מטרתו הייתה להפיל את יעקב ולמשוך את לבו אחר רגשות הצד האחר.

וכמו המדות של נה"ב שמלבישין את נפש האלקי ומונעין הדבקות כו' ואין התלבשות זו אלא בשעה שמסתלקים מוחין דאבא

בדומה למדות של הנפש הבהמית, המלבישות את הנפש האלקית ומונעות את הדבקות וכו'. והתלבשות זו מתרחשת רק בשעה שמוחין דאבא מסתלקים,

אצל האדם הדבר דומה למדות של הנפש הבהמית, העוטפות את הנפש האלקית וחוסמות את הדבקות בה'. הדבר יכול להתרחש רק כאשר השכל העליון, מוחין דאבא, מסתלק.

וכמארז"ל צרכי עמך ישראל מרובים ודעתם קצרה⁴² פי' שכשהדעת מתקצר ומתצמצם בבחי' מוחין דיניקה אזי נעשו צרכי עמך מרובים רבים ונפרדים.

וכמאמר רז"ל: "צרכי עמך ישראל מרובים ודעתם קצרה". פירוש הדבר, שכאשר הדעת מתקצרת ומצטמצמת לבחינת מוחין דיניקה, צרכי עמך נעשים מרובים, רבים ונפרדים.

את הביטוי שבתפילת נעילה, "דעתם קצרה", מפרשים כאן כסיבה ותוצאה: כשהדעת מצטמצמת למדרגה בלתי מפותחת, צרכיו של האדם מתרבים ומתפזרים. דעת חזקה קושרת את האדם לה', וכשהיא נחלשת, הרצונות מתרבים.

מדוע סמאל נכשל

11 ולתאוה יבקש נפרד⁴³ כוי. ואעפ"כ וירא כי לא יכול לו⁴⁴ מפני שיעקב הוא⁴⁵ יי עקב היינו הארת יסוד אבא⁴⁶

"לתאוה יבקש נפרד" וכו'. ואף על פי כן, "וירא כי לא יכול לו", מפני שיעקב הוא יו"ד עקב, כלומר הארת יסוד אבא

הפסוק ממשלי מלמד שהנפרדות מולידה תאוה, וכך מנסה סמאל למשוך את יעקב מטה. ואף על פי כן, המלאך "לא יכול לו", מפני שאפשר לקרוא את השם יעקב כיו"ד-עקב: היו"ד, חכמה, המגיעה עד העקב, שהוא האור של יסוד אבא, הצינור של חכמה

שהוא שרש האצ"י שיעקב הוא שהמשיך כל בחי' עקודים נקודים⁴⁷ כוי שהיו תחלה תחת ממשלת לבן.

שהוא שורש האצילות; כי יעקב הוא שהמשיך את כל בחינות עקודים, נקודים וכו', שהיו תחילה תחת ממשלת לבן

יסוד אבא הוא שורש האצילות, ויעקב המשיך את האורות של עקודים ונקודים, המרומזים בצאן העקודים והנקודים שרכש. מדרגות אלה היו בתחילה תחת שלטונו של לבן, דמות המייצגת את הקליפה

12 וללבן שתי בנות לאה ורחל⁴⁸ ויעקב הפכם לקדושה כוי. ונמשך גם במדותיו בחי' בטול ממוחין דאבא ולא יכול לנגוע

וללבן שתי בנות, לאה ורחל, ויעקב הפך אותן לקדושה וכו'. וגם במדותיו נמשכה בחינת הביטול ממוחין דאבא, וסמאל לא יכול לגעת

בנות לבן, לאה ורחל, מייצגות מדרגות שהיו בידי הקליפה, ויעקב העלה אותן לקדושה כשנשא אותן. מפני שמדותיו של יעקב היו חדורות בביטול ממוחין דאבא, סמאל לא יכול היה לגעת בפנימיותן

רק בכף הירך⁴⁹ שהיא השפעה שממנו ולחוץ ששם הארת הביטול מועטת כנודע שכליו' מבשלין הזרע שנעשה גשמיות כוי.

אלא בכף הירך, שהיא השפעה היוצא ממנו והלאה, ושם הארת הביטול מועטת; כידוע, שהכליות מבשלות את הזרע, הנעשה גשמיות וכו'.

הוא יכול היה להגיע רק ל"כף הירך" — השפעה שיוצא מיעקב החוצה, במקום שבו הביטול מאיר בעוצמה חלשה. אדמו"ר הזקן מושה זאת לכליות המבשלות את הזרע, הנקודה שבה מה שהיה רוחני נעשה גשמי

13 ובזה טעה הס"מ⁵⁰ שכסבור שיעקב אינו אלא מרכבה לחג"ת אבל באמת שרש יעקב ויסודתו בהררי קדש⁵¹ חכ' עלאה יסוד אבא מוח הזכרון כוי

ובכך טעה סמאל, משום שסבר שיעקב אינו אלא מרכבה לחסד, גבורה ותפארת; אך באמת שורשו ויסודו של יעקב הוא "בהרי קדש" — בחכמה עילאה, ביסוד אבא, בכוח הזיכרון, שבו אין לקליפה אחיזה

טעותו של סמאל הייתה שסבר שיעקב הוא רק המרכבה למדות, שבהן הקליפה יכולה להיאחז. למעשה, שורשו של יעקב נמצא "בהרי קדש" — בחכמה עילאה, ביסוד אבא, בכוח הזיכרון, שבו אין לקליפה אחיזה

והנה מלחמה זו היא בזלעו"ז בבחי' דכר דקליפה שכנגד ז"א⁵² ועד"ז יש זלעו"ז בבחי' מלי' דקליפה כו'. והנה, מלחמה זו היא "זה לעומת זה" בבחינת הדכר של הקליפה, המקביל לז"א; וכך גם יש "זה לעומת זה" בבחינת מלכות של הקליפה וכו'.

המלחמה הזאת התנהלה בדרגת ז"א, הצד הזכרי של המדות, מול מקבילו שבקליפה. אדמו"ר הזקן מציין שיש מלחמה מקבילה גם בדרגת מלכות, הצד הנקי, והפסקה הבאה מסבירה אותה.

קטע 6 • 141

אדמה, אבק והעלאת האבק

14 וזהו ההפרש שבין עפר לאבק שנז' בזוהר⁵³ כי הנה ד' יסודות ארמ"ע העפר היא תחתונה שבכולם ואש רוח מים הם הגבוהים יותר ואעפ"כ כולם אין מצמיחים פירות

וזהו ההבדל בין עפר לאבק הנזכר בזוהר. מארבעת היסודות — אש, רוח, מים ועפר — העפר הוא הנמוך מכולם, ואילו האש, הרוח והמים גבוהים ממנו; ואף על פי כן, אף אחד מהם אינו מצמיח פירות

הזוהר מבחין בין שתי מילים בעברית לאדמה: עפר ואבק, וכעת אדמו"ר הזקן מסביר את ההבדל. מבין ארבעת היסודות הקלאסיים, העפר הוא הנמוך ביותר, ובכל זאת רק הוא מצמיח פירות.

רק הכל היה מן העפר.⁵⁴ והטעם כי העפר הוא מבחי' מלי'. ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן.⁵⁵ אלא הכול היה מן העפר. והטעם לכך הוא שהעפר הוא מבחינת מלכות. [כמו שכתוב,] "ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן"

"הכול היה מן העפר", כפי שנאמר בקהלת, משום שהעפר מקביל למלכות, הספירה האחרונה, שהיא המקור לכל מה שנוצר למטה. הפסוק על העפר מקרקע המשכן, המובא בהקשר של טקס הסוטה, משמש גם הוא כמקור המתייחס לעפר קדוש.

ובקדושה היא בחי' התכללות ונעוץ תחלתן בסופן דייקא וכנודע מ"ש אני ראשון ואני אחרון⁵⁶ שהמלי' הוא כתר אנ"י אותיות אי"ן⁵⁷ (והחכמה מאין תמצא⁵⁸ כי אי"ן הוא בחי' כתר)

ובקדושה יש בחינת התכללות, ו"נעוץ תחילתן בסופן" דווקא; וכידוע על מה שכתוב: "אני ראשון ואני אחרון" — מלכות היא כתר, שכן אותיות "אני" הן אותיות "אי"ן (ו"החכמה מאין תמצא", כי "אי"ן הוא בחינת כתר)

בקדושה, הנמוך קשור בגבוה ביותר, כפי שנאמר בספר יצירה: "נעוץ תחילתן בסופן". לכן מלכות, ה"אחרון", מושרשת בכתר, ה"ראשון": המילה "אני", המשמשת למלכות, מורכבת מאותן אותיות כמו "אי"ן, הכינוי לכתר.

הוא כתר שהוא הממוצע בין המאציל לנאצלים להיות מאין יש ולכן יש כח זה גם להמלי' הוא בחי' עפר להצמיח כל צמח האדמה בגשמיות

זהו כתר, שהוא הממוצע בין המאציל לנאצלים, כדי שיהיה יש מאין. ולכן יש כוח זה גם למלכות; היא בחינת עפר, להצמיח בגשמיות כל צמח האדמה.

כתר הוא הגשר בין ה' לבין מה שהוא מאציל, הנקודה שבה יש מתהווה מאין. משום שמלכות מושרשת בכתר, יש גם לה כוח יצירה זה, המתבטא בגשמיות ביכולת העפר להצמיח צמחים

וגם ברוחניות יש כח להמלי' שהוא סוף המדרגו' מקור אתדלי' להיות אתדלי' להמשיך אור היי' כו' וגם ברוחניות יש כוח למלכות, שהיא סוף המדרגות, להיות מקור לאתערותא דלתתא, כדי שתהיה אתערותא דלעילא ותימשך הארת עשר הספירות וכו'.

גם ברוחניות יש למלכות, הדרגה הנמוכה ביותר, כוח להתחיל: ממנה באה האתערותא דלתתא, המעוררת את האתערותא דלעילא וממשיכה את האור של כל עשר הספירות.

משא"כ אבק הוא דאשתאר מן נורא⁵⁹ כמשל העצים שדולקים באש שהאש שואב יסוד אר"מ שבתוכו ולא נשאר

מה שאין כן אבק, שהוא "דאשתאר מן נורא", כדוגמת עצים הבערים באש: האש שואבת את יסודות האש, הרוח והמים שבתוכם, ולא נשאר

האבק שונה: הזוהר מכנה אותו "מה שנותר מן האש". כאשר עץ נשרף, האש לוקחת את יסודות האש, הרוח והמים שבו, ונשאר רק יסוד העפר.

אלא יסוד העפר⁶⁰ שהוא האפר ואפר זה הוא אינו מצמיח כמו עפר (שמצמיח מעצמו אלא זורעין בו ומצמיח שלכן הוא כשר לכסוי הדם)⁶¹

אלא יסוד העפר, שהוא האפר; ואפר זה אינו מצמיח כמו עפר (המצמיח מעצמו, אלא זורעים בו והוא מצמיח, ולכן הוא כשר לכיסוי הדם).

השארית הזאת היא אפר, שאין לו כוח להצמיח דברים מעצמו כמו לעפר. בסוגריים מובא פרט הלכתי: אפר עדיין יכול להצמיח את מה שזורעים בו, ולכן הוא נחשב עפר הראוי לכיסוי דם של עוף או חיה שנשחטו.

כך עדי"מ מלי' דקליפה היא אחר גמר כל הבירורים שעיקר הויות הקליפות הוא עיי' שבה"כ ומה שנברר תחלה היותר מובחר הוא נעשה אצי' והנשאר נעשה בריאה כו'

כך, על דרך משל, מלכות של הקליפה היא לאחר גמר כל הבירורים. עיקר התהוות הקליפות הוא על ידי שבירת הכלים; ומה, שהתברר תחילה, המובחר ביותר, נעשה אצילות, ומה שנותר נעשה בריאה וכו'.

המשל הוא שמלכות של הקליפה היא מה שנותר לאחר השלמת כל הבירורים. הקליפות התהוו בעקבות שבירת הכלים דתהו, וכאשר ביררו את הניצוצות שנפלו, המובחרים ביותר נעשו אצילות, הבאים אחריהם בריאה, וכן הלאה.

עד שהמדרגה התחתונה סוף כל הבירורים מה שא"א עוד לברר שם הם הקליפות ולא נשאר בהם

עד שהמדרגה התחתונה, סוף כל הבירורים, מה שאי אפשר עוד לברר, היא הקליפות, ולא נשאר בהן

בתחתית נמצאת הפסולת שאי אפשר היה לברר כלל. השארית הזאת היא הקליפות.

אלא חיות מועט כמו אבק שכשזורעין בו עכ"פ מצמיח (ומ"מ אינו כמו עפר שמצמיח מעצמו ואם זורעים בו מצמיח בו כהנה וכהנה)

אלא מעט חיות, כמו אבק שכאשר זורעים בו הוא בכל זאת מצמיח (אך אין הוא כמו עפר, המצמיח מעצמו, ואם זורעים בו, הוא מצמיח הרבה יותר).

נותר בהן רק מעט חיות, כמו באבק המצמיח דבר רק כשזורעים בו. אין הוא דומה לעפר, המצמיח מעצמו ומרבה פי כמה את מה שנזרע בו.

וחיות הזה הוא ג"כ רק בזמן הגלות אבל לע"ל ואת רוח הטמאה אעביר כו'. ולא יהיה להם חיות מכל וכל.

וגם חיות זו קיימת רק בזמן הגלות; אבל לעתיד לבוא, "ואת רוח הטמאה אעביר" וכו', ולא תהיה להן חיות כלל.

גם מעט החיות הזאת קיימת רק בזמן הגלות. בעתיד תועבר רוח הטמאה, ולקליפות לא תהיה חיות כלל.

וע"ז ארז"ל העלו אבק עד כה"כ⁶² היא מלי דאצי" שגם בחי' אבק נתכלל למעלה⁶³ ע"י הבירור של יעקב ועל כך אמרו רבותינו ז"ל: "העלו אבק עד כסא הכבוד", שהיא מלכות דאצילות; כי גם בחינת האבק נכללה למעלה על ידי הבירור של יעקב,

התלמוד אומר שכאשר יעקב והשר נאבקו, "העלו אבק עד כסא הכבוד", ואדמו"ר הזקן מפרש שכסא הכבוד הוא מלכות דאצילות. באמצעות עבודת הבירור של יעקב, אף הדרגה הנמוכה ביותר, האבק, הועלתה לקדושה.

כמו שכאשר ויאבק איש עמו גם יעקב נתחזק ובירר ממנו (והעלו ל' רבים לפי שהבירור היה ע"י שניהם יעקב הוא המברר וס"מ הוא המתברר כו')

כמו שכאשר "ויאבק איש עמו" גם יעקב התחזק ובירר ממנו (והלשון "העלו" נאמרה ברבים, משום שהבירור נעשה על ידי שניהם: יעקב הוא המברר וסמאל הוא המתברר וכו').

כאשר המלאך נאבק עם יעקב, יעקב התחזק ובירר דבר מתוך יריבו. לשון הרכים "העלו" שבתלמוד מתאימה לכך: שניהם השתתפו, יעקב כמברר וסמאל כמי שמתברר.

וכמו שחבק הס"מ ידיו חו"ג על גופו של יעקב כך חבק ידיו יעקב חו"ג שלו על גופו של ס"מ

וכמו שסמאל חיבק את גופו של יעקב בזרועותיו — חסד וגבורה — כך חיבק יעקב את גופו של סמאל בזרועותיו, החסד והגבורה שלו;

החיבוק פעל בשני הכיוונים: סמאל כרך את חסד וגבורה שלו סביב יעקב, ויעקב כרך את חסד וגבורה שלו סביב סמאל.

כי כן דרך המתאבקים במלחמה וכך הוא דרך מלחמת היצה"ר כמארז"ל לעולם ירגיז⁶⁴ כו' ולכן גדול כח התשובה (כי הבירור היינו ענין תשובה כו')

כי כך דרכם של המתאבקים במלחמה, וכך היא גם דרך המלחמה ביצר הרע, כדברי רבותינו ז"ל: "לעולם ירגיז" וכו'. ולכן גדול כוחה של תשובה (כי הבירור הוא ענין התשובה וכו')

כך נלחמים מתאבקים, וכך אדם נלחם גם ביצר הרע: התלמוד מייצג לאדם לעורר תמיד את היצר הטוב כנגד היצר הרע. הבירור הזה הוא מהותה של התשובה, ולכן כוחה גדול כל כך.

ובמקום שבע"ת⁶⁵ כו' ⁶⁶ דמשכין ל"י בחילא יתיר⁶⁷ כו' והיינו מלחמת זלעז"ז דז"א ועד"ז מתברר גם האבק במלחמת זלעז"ז דנוק'

ו"במקום שבעלי תשובה עומדין" וכו', משום שהם ממשיכים אותו בחילא יתיר וכו'. וזוהי מלחמת "זה לעומת זה" של ז"א; ובאותו אופן מתברר גם האבק במלחמת "זה לעומת זה" של נוקבא

בעלי תשובה עומדים במקום שגם צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד בו, משום שהם ממשיכים אלוקות "בחילא יתיר", בכוח של רצון שהשתנה. זוהי המלחמה בדרגת ז"א, ויש מלחמה מקבילה בדרגת נוקבא (מלכות), שבה מתברר האבק

וכמ"ש בזוהר ע"פ בכל לבבך⁶⁸ בבי יצריך דא הוא רזא כו'. והאבק הוא מלי דקליפה.⁶⁹

וכמו שנאמר בזוהר על "בכל לבבך": "בשני יצריך, דא הוא רזא" וכו'. והאבק הוא מלכות של הקליפה

הזוהר דורש את "בכל לבבך", הכתוב באות ב' כפולה, כ"בשני יצריך" — היצר הטוב והיצר הרע. האבק הנידון כאן הוא מלכות של הקליפה.

עלה עד כסה"כ⁷⁰ מלי דקדושה שמבחי' מלי הוא שמשלתשל מעולם ועד עולם עד מלי דעשי' להיות מקור האבק כי משם יפרד כו'

עלה עד כסא הכבוד, מלכות דקדושה; כי מבחינת מלכות נמשכת [הארה] מעולם לעולם, עד מלכות דעשיה, להיות מקור האבק, כי משם יפרד וכו';

האבק עלה עד כסא הכבוד, מלכות דקדושה, משום שמקורו של האבק עצמו במלכות: מלכות נמשכת מעולם לעולם, עד מלכות דעשיה, ומשם מתפצל תחום הפירוד. כך חוזר האבק לשורשו

כי ז"א ונוק' דקליפה נגד ז"א ונוק' דקדושה והבירור הוא להיות מלי דקליפה נכללת במלי דקדושה וז"א בז"א דקדושה כו':

כי ז"א ונוקבא של הקליפה הם כנגד ז"א ונוקבא דקדושה, והבירור הוא שמלכות של הקליפה תיכלל במלכות דקדושה, וז"א בז"א דקדושה וכו':

ז"א ונוקבא של הקליפה מקבילים לז"א ונוקבא דקדושה, והבירור פירושו שכל אחד ייכלל במקבילו הקדוש. מלכות של הקליפה נכללת במלכות דקדושה, וז"א של הקליפה בז"א דקדושה

בעבודה

האהבה שמרגישים בתפילה דועכת כשהעיניים נפקחות אל העולם, משום שהיא נעשתה פנימית ומוגבלת; רק מה שנותר בבחינת מקיף, ושורשו בביטול שבשכל, דוחה את הכוחות החיצוניים. היצר הרע נאחז כשהדעת נחלשת והצרכים מתרכיבים. הדרך להתמודד היא להילחם כפי שעשה יעקב: לעורר את הטוב כנגד הרע ולהיכנס אל המאבק, ולהפוך אותו לתשובה, שממשיכה קדושה "בתוקף גדול יותר".

שאלות לשיחה

1. אם הקליפות יונקות את כל חיותן מן הקדושה, מה מאפשר להן להילחם בה?
2. מדוע העכביש "בהיכלות המלך" ממחיש את תקוותה של הקליפה לינוק ישירות מאור אין סוף?
3. מדוע השכל מוגן מפני הקליפה ואילו המדות חשופות לה, וכיצד הדבר מסביר מדוע האהבה שמרגישים בתפילה דועכת לאחריה?
4. מה הייתה טעותו של סמאל ביחס ליעקב, ומדוע יכול היה להכות רק בכף הירך?
5. כיצד ההבדל בין אדמה לאבק מסביר את משמעות הדברים שיעקב והמלאך "העלו אבק עד כיסא הכבוד"?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 ויאבאק איש עמו

שני תמלילים נוספים של מאמר זה, כפי שנשמע בשנת תק"ס (1805-06). הם מאפשרים לקרוא להשוות כיצד נרשמו דברי אדמו"ר הזקן מפי שומעים שונים.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ו ע' קמח. הנחת ר' משה בן כ"ק אדה"ז שם ע' קסד. ומתחיל: "בזהר פי וישלח ויאבאק איש עמו". ראה לעיל בצינונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. חלק מהמאמר מהנחת כ"ק אדה"א עם הגהות באוה"ת כרך ה תתעה, א. וראה גם בכרך ז תתתל, א. חוקת ע' תשסד ואילך.

2 ויאבאק איש עמו

יעקב, שנתר לבדו בלילה, נאבק עם איש עד עלות השחר. המאמר כולו מבאר את המאבק הזה.

בראשית ל"ב:כ"ה:Genesis 32:25

וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him until the breaking of the day.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לב, כה.

3 מלחמת הס"מ בסטרא דקדושה

בגרסה זו השאלה נאמרת במפורש: תמוה מאוד כיצד ייתכן שלמעלה תהיה מלחמה בין יעקב לממונה של עשו, שהיא מלחמה בין צד הקדושה לסטרא אחרא.

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ו ע' פא: "לכאורה יפלא מאד איך יתכן למעלה ענין המלחמה של יעקב ושרו של עשו שהוא בחי' המלחמה בין סט' דקדושה לסט"א". וראה גם באוה"ת וישלח תתעה, א. כרך ז תתתל, ב.

4 מלחמה לה' בעמלק

לאחר המלחמה בעמלק, ה' מכריז על מלחמה בעמלק מדור לדור. אדמו"ר הזקן משווה את מאבקו של סמאל עם יעקב למלחמה המתמשכת הזאת בין הקדושה להיפוכה.

שמות י"ז:16:Exodus 17:16

וַיֹּאמֶר כִּי־יָד עַל־כַּס קַה מִלְחָמָה לְהַבְיָאָה Havayah לְעַמְלֶק מִדֹּר:

And he said: 'The hand upon the throne of the L-RD: the L-RD will have war with Amalek from generation to generation.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יז, טז.

5 וכנודע מן הפרס

הצמח צדק מזהה את הקטע בפרס ומצטט את הזוהר שהוא מביא: הצליעה בירכו של יעקב היא נצח ישראל, שממנו לא התנבא איש עד שבא שמואל ותיקן אותו.

הערת קה"ת

שער יז שער ירך יעקב. באוה"ת שם כרך ה מציין שער י"ז הוא שער ירך יעקב שהביא בשם הזוהר וז"ל: והוא צולע על ירכו דא איהו נצח ישראל כו' דלא אתנבי מתמן בר נש עד דאתא שמואל נביאה ועל דא כתיב וגם נצח ישראל לא ישקר כדין אתתקן דרגא דא כו'. בסה"מ תקס"ו שם ע' קכ: "שפגם בחי' הנצח דקדושה שממש אור הנבואה שופע למטה בנבואה כו' וע"כ לא היתה הנבואה בישראל".

6 וכנודע מן הפרס

הערת קה"ת מזהה את הקטע כשער י"ז של רבי משה קורדובירו, פרס רימונים, המביא את דברי הזוהר שלפיהם ירכו הפגועה של יעקב היא נצח, מקום הנבואה.

פרס רימונים י"ז:Pardes Rimmonim 17

7 נצח ישראל לא ישקר

שמואל אומר לשאול ש"נצח ישראל לא ישקר". בקריאה קבלית, המילה "נצח" כאן מראה ששמואל תיקן את המידה הזאת.

שמואל א ט"ו:כ"ט:I Samuel 15:29

וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחַם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחַם:

And also the Glory of Israel will not lie nor repent; for He is not a man, that He should repent.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמואל-א טו, כט.

2 פסקה

8 לא כאברהם

שם מסביר אדמו"ר הזקן שאברהם היה חסד בלתי מוגבל, שראה רק טוב, ולכן ביקש שישמעאל "יחיה לפניך" לעולם, אף שידע מהו ישמעאל. הדבר ממחיש כיצד הקליפה צומחת מחסד בלתי מוגבל.

הערת קה"ת

ספרי דברים לב, ט. ראה לעיל יב, א. ענין זה לא נזכר בבי' הנחות בסה"מ תקס"ו.

9 לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל

הספרי על "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו" מבחין בין אברהם, שממנו יצא ישמעאל, לבין יעקב, שכל בניו היו ראויים. הדבר מלמד שקליפה יכולה לצאת מתוך הקדושה עצמה.

ספרי דברים ש"ב:א-ב'2-1:Sifrei Devarim 312:1-2

... צֵאוּ מִתּוֹךְ שְׁלִי, אִי אֶפְשִׁי שֶׁתִּהְיֶה בְּתוֹכָהּ, תָּנוּ לִי חֶלְקִי שְׁאֵהָא מְכִירוּ. כֹּה כְּשֶׁבֶא אַבְרָהָם אָבִינוּ לְעוֹלָם יֵצֵאָה מִמֶּנּוּ פְּסוּלָתָהּ, וְשִׁמְעָאֵל וְכָל בְּנֵי קִטּוּרָה. בָּא יֵצֵאָה לְעוֹלָם יֵצֵאָה מִמֶּנּוּ פְּסוּלָתָהּ, עֲשׂוּ וְכָל אֱלוֹפֵי אָדָם. חֲזְרוּ לְהִיטֵי רָעִים יוֹתֵר מִן הָרָאשׁוֹנִים. וְכִשְׁבָּא יַעֲקֹב לֹא יֵצֵאָה מִמֶּנּוּ פְּסוּלָתָהּ, אֲלָא נִוְלָדוּ כָּל בְּנָיו כְּשָׂרִים, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כה כז): "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים". מֵהֵיכָן הִמָּקוֹם מְכִיר אֶת חֶלְקוֹ? מֵיַעֲקֹב, שֶׁנֶּאֱמַר: כִּי חֶלֶק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל ...

(Devarim 32:9) "For the portion of the L-rd is His people": An analogy: A king had a field and gave it to tenant-farmers, who began to steal from it — upon which he gave it to their sons — who began to be worse than the first. When a son was

born to him, he said to them: Get out of what is mine. You cannot remain there. Give me my portion so that I can recognize it. Similarly, when our father Abraham came to the world, there issued from ...

Vocalized Edition (CC-BY-NC) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

10 מותרי החסד

המאמר הקודם דן בעולם התווה, שאורותיו היו עזים מדי לכלים שלו, בדומה לאהבה המבקשת להשתחרר מן הגוף. עודף האור שלא היה אפשר להכיל הוא שממנו ניוונה הקליפה.

הערת קה"ת

ראה לעיל כה, ב.

11 ואת רוח הטומאה אעביר

הנביא מנבא שהי יעביר את רוח הטומאה מן הארץ — קיצה העתידי של הקליפה.

זכריה י"ג:ב' Zechariah 13:2

וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נֶאֱמָר הִ' צָבָאוֹת אֶקְרִית אֶת־שְׁמוֹת הָעֲצָבִים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעֱבִיר מִן־הָאָרֶץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכרי' יג, ב.

12 חיל בלע ויקאנו

הרשע בולע חיל ונאלץ להקיא. גם הקליפה עתידה להחזיר את ניצוצות הקדושה שבלעה.

איוב כ"ט:15 Job 20:15

חֵיל בָּלַע וַיִּקְאֵנוּ מִבֶּטְנוֹ יִרְשְׁנוּ אֵל:

He hath swallowed down riches, and he shall vomit them up again; G-d shall cast them out of his belly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כ, טו.

13 בלע המות לנצח

הי יבלע את המוות לנצח. המוות והטומאה הם הקליפה הקיצונית, שתתבטל.

ישעיהו כ"ה:8 Isaiah 25:8

בָּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח וּמָחָה אֲדֹנָי ה' דִּמְעָה מֵעַל כָּל־פָּנִים וְהָרַפַּת עֵמוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל־הָאָרֶץ כִּי ה' דִּבֶּר:

He will swallow up death for ever; And the L-rd GOD will wipe away tears from off all faces; And the reproach of His people will He take away from off all the earth; For the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי כה, ח.

פסקה 3

14 והיה כלא היה

עובדיה מנבא שהעמים ששתו בהר קדשו של הי יהיו כאילו לא היו. אדמו"ר הזקן מחיל זאת על קיצה העתידי של הקליפה.

עובדיה א' ט"ז Obadiah 1:16

כִּי כַאֲשֶׁר שָׁתִיתֶם עַל־הָהָר קִדְשִׁי יִשְׁתּוּ כָל־הַגּוֹיִם תָּמִיד וְשֹׁתוּ וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלוֹא הָיוּ:

For as ye have drunk upon My holy mountain, So shall all the nations drink continually, Yea, they shall drink, and swallow down, And shall be as though they had not been.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 עת אשר שלט האדם באדם

קהלת אומר שלעמים אדם שולט באדם אחר לרעתו. הדבר נקרא כאן כשלטונה הזמני של הקליפה, שבסופו של דבר מזיק לה עצמה.

קהלת ח' ט"ז Ecclesiastes 8:9

אֶת־כָּל־זֶה רָאִיתִי וְנָתַן אֶת־לִבִּי לְכָל־מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמַשׁ עַת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בָּאָדָם בְּאֵדָה לְרַע לוֹ:

All this have I seen, even applied my heart thereto, whatever the work that is done under the sun; what time one man had power over another to his hurt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ח, ט.

16 כחשיכה כאורה

הגהות הצמח צדק על מאמר זה דנות בביטוי "חושך כאור" בהקשר שלפנינו.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת פ' וישלח כרך ה תתעה, א.

17 ולפניו כחשכה כאורה

"גם חושך לא יחשיך ממך... ולילה כיום יאיר". בדרגתו הטרנסצנדנטית של ה', ההבדל בין אור לחושך אינו ניכר.

תהילים קל"ט:12 Psalms 139:12

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָ וְלַיְלָה כַּיּוֹם יֵאִיר כַּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 שממית בידיים תתפש

בין היצורים הקטנים והחכמים נמנית השממית, שאפשר לתפוס ביד ובכל זאת היא נמצאת בהיכלי מלכים. אדמו"ר הזקן משתמש בה כדימוי לקליפה, שמגיעה לדרגה העליונה דווקא מפני שאין לה שם חשיבות.

משלי ל"ב:28 Proverbs 30:28

שְׁמַמִּית בְּיָדַיִם תִּתְפַּשׁ וְהִיא בְּהִיכָלִי מְלָה:

The spider thou canst take with the hands, Yet is she in kings' palaces.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ל, כה. בלקו"ת פ' ראה לא, א. סה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' רצב — מציינים לכאן.

ראה אוה"ת פ' תצוה ע' א'תרצד.

פסקה 8

30

ואם צדקת

אליהוא אומר: "אם צדקת מה תתן לו". מנקודת מבטו של ה', המרוממת מכל, אין לזכות האדם מה להוסיף; הקליפות מקוות לנצל זאת

איוב ל"ה: Job 35:7

אם צדקת מה תתן לו או מה ימנעך יקח:

If thou be righteous, what givest thou Him? Or what receiveth He of thy hand?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לה, ז.

31

משם אורידך נאם הוי"ה

סוף הפסוק על הנשר: ה' יוריד את מי שהגביה את עצמו. אדמו"ר הזקן מפרש את שם הוי" כסדר ההשתלשלות המביא לכך

עובדיה א': Obadiah 1:4

אם תגביה כנשר ואם יבין כוכבים שים קנה משם אורידך נאם ה'

Though thou make thy nest as high as the eagle, And though thou set it among the stars, I will bring thee down from thence, saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

32

ויאבק איש עמו

פסוק המאבק, המתפרש כאן כניסיון של סמאל לפרוץ את הסדר שקבע יעקב.

בראשית ל"ב: Genesis 32:25

וינתר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him until the breaking of the day.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 10

33

יעקב מובחר שבאבות

שם מתאר אדמו"ר הזקן את עבודתו הייחודית של כל אחד מן האבות: אברהם המשיך אלקות מלמעלה למטה, ויצחק חפר בארות וגילה מלמטה למעלה. זה הרקע להבנת יעקב כמובחר, המאחד את שתי הדרכים

הערת קה"ת

נסמן לעיל יז, ג.

34

והאבות הן הן המרכבה

שם מזהים האבות, שהם המרכבה, עם המדות של אצילות, שהיו תחילה כלולות באמא ולאחר מכן יצאו לבחינת ניקה. הדבר מסביר מדוע האבות, בתור מרכבה, מקבילים לחסד, גבורה ותפארת

הערת קה"ת

נסמן לעיל ד, ג.

35

משא"כ בחב"ד . . שאין בזה לעו"ז

הצמח צדק מציין שבמאמר הזה נאמר שהקליפה עומדת רק כנגד שבע הספירות התחתונות, ולא כנגד שלוש הראשונות, ואילו הרמ"ז, בתחילת

ויקהל, מסביר שהיא עומדת כנגד היכל הרצון, ומשאר את השאלה פתוחה.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' זכור ע' א'תשעה: "ועיין בהרמ"ז ר"פ ויקהל, וצ"ע בת"א בד"ה ויאבק שאין קליפה רק נגד ז"ת ולא נגד ג"ר כו', מ"מ הרמ"ז ביאר שהוא נגד היכל הרצון". בתורת שמואל תרכ"ט (בהוצאת תשנ"ב) ע' יב מציין ע"ז וז"ל: אך צ"ע מההגהות לד"ה תער השכירה מהרמ"ז שיש בעשי לעו"ז גם נגד ע"י, ומההגהות לד"ה קמפלגי במתיבתא דרקיע מענין ד"מ נגעים שנגע היפך הענג, וי"ל כי רבינו ז"ל חולק בזה על הרמ"ז וצ"ע ג" עכ"ל שם. ועיין במ"מ בסה"מ תרכ"ט שם. [ד"ה תער השכירה נדפס באוה"ת נ"ך כרך ב ע' תשפג. ובסה"מ הנחות — תרס"ז (נמצא בדפוס). ומההגהות לד"ה קמפלגי, ראה אוה"ת פ' תוריע ע"רנב, ושם כרך ב ע' תקכח].

36

רק נגד ז"ת

הצמח צדק מפרפר: לא כנגד שלוש הספירות הראשונות; כלומר, לצד האחר אין היכל המקביל לקודש הקודשים של הקדושה

הערת קה"ת

באוה"ת פ' זכור ע' א'תשעה: "ולא נגד ג"ר דהיינו שאין בהם היכל נגד היכל ק"ק דקדושה" ע"ש.

37

וכמבואר מההיכלות . . בהיכל ק"ק

שם מזוהה היכל קודש הקודשים עם הכיסא העליון, על פי עץ חיים

הערת קה"ת

ראה באוה"ת על מגילת אסתר ע' ב'רסה דהיכל קד"ק הוא כסה"כ שלמעלה, כמ"ש בע"ח, ומבואר ג"כ בסידור בדרוש שאחר עלינו לשבח המתחיל ביאור למ"ש בסב"ב פנ"ב נ"ג. ולקמן ק, ד.

38

בפ' קדש ולזכרון בין עיניך

מן הפרשה הראשונה של התפילין, "קדש": המצווה היא "ולזכרון בין עיניך". אדמו"ר הזקן קושר את הפרשה ואת הזיכרון שבה לחכמה

שמות י"ג: Exodus 13:9

והיה לך לאות עליך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת ה' בפיך כי כִּי תֵצֵא מִן הַיָּם הַזֶּה וְיָצְאָה ה' מִמִּצְרַיִם:

And it shall be for a sign unto thee upon thy hand, and for a memorial between thine eyes, that the law of the L-RD may be in thy mouth; for with a strong hand hath the L-RD brought thee out of Egypt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יג, ט.

39

שפי קדש היא בחי' חכמה

שם מותאמות ארבע פרשיות התפילין למדרגות: הראשונה, "קדש לי כל בכור", רומזת לחכמה; השנייה, "והיה כי ישאלך בנך", להתבוננות; ושתי פרשיות שמע — לאהבה וליראה

הערת קה"ת

ראה לקמן פו, ג, פז, ב. צב, ד.

40

במלחמת עמלק לא תשכח

הציור לזכור את עמלק מסתיים במילים "לא תשכח". השכחה מתפרשת כהסתלקות השכל העליון, המאפשרת לאויב למצוא פתח

דברים כ"ה: Deuteronomy 25:19

וְהָיָה בְּהִנָּחֵם הוּא אֶלְקִיךָ לֵךְ מִפְּלִיאֲבִיד מִסָּבִיב בְּאַרְץ אֲשֶׁר הָאֱלֹקִים נָתַן לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת־זֶכֶר עֲמֹלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח:

Therefore it shall be, when the L-RD thy G-d hath given thee rest from all thine enemies round about, in the land which the L-RD thy G-d giveth thee for an inheritance to possess it, that thou shalt blot out the remembrance of Amalek from under heaven; thou shalt not forget.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

דברים כה, יט.

41

חסד דרועא ימינא

ב"פתח אליהו", הקדמת תיקוני זוהר, הספירות מקבילות לאיברי הגוף: "חסד, דרועא ימינא". הדבר תומך בפירוש המאבק כחיבוק של חסד וגבורה.

תקוני זוהר י"ז א:ט"ז-17:16a-17 Tikkunei Zohar, Patach Eliyahu

ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תרין שוקין. ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה. מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אלין תרין כתיב *הנסתרות ליי אלקינו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)
הערת קה"ת

ת"ו בהקדמה (פתח אליהו).

42

צרכי עמך ישראל מרובים ודעתם קצרה

הגמרא מביאה זאת כתפילה קצרה לשעת סכנה, והיא נאמרת גם בתפילת נעילה. אדמו"ר הזקן מפרש שהיא מלמדת שדעת קצרה גורמת לריבוי צרכים מפורים.

ברכות כ"ט ב:י"ד Berakhot 29b:14

אַחֲרֵים אוֹמְרִים: "צָרְכֵי עַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל מְרֻבִּין וְדַעְתָּם קְצָרָה. יְהִי רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ שֶׁתִּתֵּן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּדִי פְרֻסְתּוֹ, וְלְכָל גּוֹיָהּ וְגוֹיָהּ דִּי מְחַסְדָּךָ, בְּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה".

Others say: "The needs of Thy people Israel are many but their mind short. May it be Thy will, O L-rd our G-d, to grant each one sufficient for his maintenance, and to every person enough for his want. Blessed art Thou, O L-rd, Who hearkenest unto prayer."

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)
הערת קה"ת

פיוט בתפלת נעילה ע"פ ברכות כט, ב. ראה שיחת ש"פ תשא תשכ"ז.

פסקה 11

43

ולתאוה יבקש נפרד

"לתאוה יבקש נפרד". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק כדי להראות שהתאוות מתרבות כשהאדם נפרד מה' עקב היחלשות הדעת.

משלי י"ח:א Proverbs 18:1

לְתַאֲוָה יִבְקֹשׁ נִפְרָד בְּכָל־תּוֹשִׁיעַ יִתְגַּלֵּעַ:

He that separateth himself seeketh his own desire, And snarlest against all sound wisdom.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

משלי יח, א. וראה בהמשך מים רבים תרלו"ו סעי' א ע' ב: "פ"י שאם היי לו דעת חזק ונודע כי הדעת הו"ע ההתקשרות, וא"כ לא היי נפרד וממילא לא

היי מתאוה תאוות כלל והסיבה למה יתאוה לדברים רבים מפני היותו נפרד כוי. וזהו ענין אומרם לתאוה יבקש נפרד שהוא היפך הדעת ולכן מרובים צרכיו אשר יתאוה להם" עכ"ל ע"ש. וראה בארוכה בתקס"ו ע' פו.

44

וירא כי לא יכול לו

המלאך ראה שלא יוכל להתגבר על יעקב והכה בכף ירכו. המאמר מסביר מדוע.

בראשית ל"ב:26 Genesis 32:26

וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף־יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף־יָרְךָ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ:

And when he saw that he prevailed not against him, he touched the hollow of his thigh; and the hollow of Jacob's thigh was strained, as he wrestled with him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45

שיעקב הוא י' עקב

אנציקלופדיה קבלית שהערך שלה על "ישראל" דן בשם יעקב כיו"ד-עקב

הערת קה"ת

ראה קהלת יעקב ערך ישראל. ומסומן לעיל כה, ג.

46

היינו הארת יסוד אבא

בלק עב, ב מפנה למאמר הזה ומוסיף שיעקב נוצר מאחוריים דאבא, שלא נפלו בשבירה, ולכן בירור הניצוצות נעשה באמצעותו; חכמת אבא הקדושה מתגברת על חכמת הקליפה. בלק עא, ד מסביר שהתפילה ממשיכה דעת מיסוד אבא

הערת קה"ת

בלקו"ת בלק עב, ג מציין לכאן. וזהו ענין התפלה שהוא המשכת הדעת שמבחי יסוד אבא — לקו"ת בלק עא, ד.

47

עקודים נקודים

בחלום יעקב היו האילים עקודים, נקודים וברודים. בקבלה שמות אלה מציינים את שלבי ההאצלה: עקודים, נקודים וברודים.

בראשית ל"א:10 Genesis 31:10

וַיְהִי בַעַת יַחַם הַצֹּאן וְאִשָּׁא עֵינֵי וְאָרָא בְּחִלּוֹם וְהִנֵּה הָעֵתָדִים הָעֲלִים עַל־הַצֹּאן עֲקֻדִּים נְקֻדִּים וּבְרֻדִּים:

And it came to pass at the time that the flock conceived, that I lifted up mine eyes, and saw in a dream, and, behold, the he-goats which leaped upon the flock were streaked, speckled, and grizzled.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 12

48

וללבן שתי בנות לאה ורחל

"וללבן שתי בנות: שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל". נישואי יעקב להן מתפרשים כהעלאתן אל הקדושה

בראשית כ"ט:16 Genesis 29:16

וּלְלֵבָן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לְאָה וְשֵׁם הַקְּטָנָה רָחֵל:

Now Laban had two daughters: the name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49

בכף הירך

המלאך נגע בכף ירכו של יעקב. אדמו"ר הזקן מזהה אותה עם השפע היוצא

קהלת ג, כ.

החוצה, שבו הביטול חלש ביותר

בראשית ל"ב:26 Genesis 32:26

וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ וַיֵּגַע בְּכַף־יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף־יָרְכוֹ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ:

And when he saw that he prevailed not against him, he touched the hollow of his thigh; and the hollow of Jacob's thigh was strained, as he wrestled with him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 13

50 ובוזה טעה הס"מ

דיון מקביל בטעותו של סמאל בנוגע לשורשו של יעקב

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' בלק ע' אי"ג.

51 ויסודתו בהררי קדש

"ויסודו בהרי קודש". אדמו"ר הזקן מחיל זאת על שורשו של יעקב בחכמה עילאה.

Psalms 87:1 תהילים פ"ז:א'

לְבִנְיָֽקְרָח מִזְמוֹר שִׁיר יְסוֹדָתוֹ בְּהַר־יִקְדָּשׁ:

A Psalm of the sons of Korah; a Song. His foundation is in the holy mountains.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 בבחי' דכר דקליפה שכנגד ז"א

הצמח צדק מציינ שאמירה זו אינה מתיישבת עם הסברו של הרמ"ז בתחילת ויקהל.

הערת קה"ת

ראה באוה"ת פ' זכור ע' איתשעה שזה נגד פ"י הרמ"ז ר"פ ויקהל ע"ש.

פסקה 14

53 ההפרש שבין עפר לאבק שנו' בוזה

מאמר זה מפרש את דברי זוהר: העפר מצמיח את כל הפירות, ואילו האבק אינו מצמיח; האפר מצמיח מעט בלבד, מפני שהוא מה שנוטר מן האש.

הערת קה"ת

ח"א קע, א. עפר דכל איבין נפקין מינה אבל אבק אינו מצמיח, וכן אפר אינו מצמיח בטוב, רק מעט מועיר דאפר הוא מה דאשתאר מנורא — ד"ה זה יתנו תרני"ח ע' קכח. ראה בסה"מ תקס"ו (הוצאה הראשונה) ע' פח. ובאוה"ת בראשית כרך ג תקכו, ב. אוה"ת חקת ע' תשעא. שה"ש כרך ב ע' תשיט ואילך. כרך ג ע' תתעא. ובאוה"ת לאיוב ע' תרנו שכאן מיירי בבירור שמלמעלה למטה ואז האבק הוא הפסולת שנדחה למטה, וכענין הוצאת הדשן מהקרבנות ע"ש. עיין באוה"ת וישלח כרך ז תתלא, ב. ראה בסה"מ תרל"ט ע' נא. בלקו"ת שמע"צ עט, ד. אוה"ת חקת כרך ג ע' תשס ואילך ע' תת. תתמ — מציינים לכאן.

54 הכל היה מן העפר

"הכול היה מן העפר והכול שב אל העפר". אדמו"ר הזקן מסתמך על כך כדי להראות שכל מה שצומח בא מן העפר.

Ecclesiastes 3:20 קהלת ג:כ'

הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל־מָקוֹם אֶחָד הֵכַל הָיָה מִן־הָעֶפֶר וְהֵכַל שָׁב אֶל־הָעֶפֶר:

All go unto one place; all are of the dust, and all return to dust.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

55 ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן

בטקס הסוטה נוטל הכהן עפר מקרקע המשכן. הדבר מובא כדוגמה לעפר הקשור לשכינה, מלכות.

Numbers 5:17 במדבר ה:י"ז

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּם קְדֹשִׁים בְּכִל־תְּרָשׁ וּמִן־הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמִּיִּם:

And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ה, ז.

56 אני ראשון ואני אחרון

"אני ראשון ואני אחרון". אדמו"ר הזקן דורש את "אני" כמלכות, שאותיותיה יצורות את "אין" — כתר; האחרון מושרש בראשון

Isaiah 44:6 ישעיהו מ"ד:ו'

כֹּה־אָמַר ה' מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ ה' צָבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלִעְדֵּי אֵין אֱלֹהִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מד, ו.

57 אני אותיות אין

לקסיקון קבלי שהערך בו דן ב"אני" וב"אין" כאותיות אותיות.

הערת קה"ת

ראה מאו"א אות א סעי' ס.

58 והחכמה מאין תמצא

"החכמה מאין תמצא" נדרש כ"חכמה באה מן האין", מכתר, דרגת ה"אין"

Job 28:12 איוב כ"ח:י"ב

וְהִחְכְּמָה מֵאֵין תִּמְצָא וְאֵי זֶה מְקוֹם בִּינָה:

But wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כח, יב.

59 דאשתאר מן נורא

הזוהר על מאבקו של יעקב מבחין בין עפר, שממנו באים כל הפירות, לבין אבק שאינו מצמיח דבר והוא "מה שנוטר מן האש". הבחנה זו עומדת ביסוד הפסקה כולה.

Zohar I, 170a ח"א קע, א

הערת קה"ת

ח"א קע, א.

60 כמשל העצים שדולקים באש . . ולא נשאר אלא יסוד העפר

אגרת הקודש ט"ו משתמשת באותו משל של עצים בוערים, שבהם האש משחררת את שאר היסודות ורק יסוד העפר נותר כאפר

הערת קה"ת

ראה אנה"ק סי' טו (קכא, ב) ובליקוט פיי שם.

שלכן הוא כשר לכסוי הדם

61

התלמוד דן בחומרים הכשרים לכיסוי דם של עוף או חיה שנשחטו, ובהם אפר. אדמו"ר הזקן מסביר שאפר כשר מפני שזרעים שנזרעים בו צומחים

חולין פ"ח ב"ט: 12b-9: Chullin 88b

תנא הוסיפו עליהן השחור והכחול ונקרת פיסולין ויש אומרים אף הזרניך אמר רבא כשכר שאמר אברהם אבינו (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר זכו בניו לשתי מצות אפר פרה ועפר סוטה וליחשוב נמי עפר כסוי הדם התם הכשר מצוה איכא הנאה ליכא ואמר רבא כשכר שאמר אברהם אבינו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

חולין פח, ב. ובתוס' שם בד"ה מצינו.

העלו אבק עד כה"כ

62

הזהיר על מאבקו של יעקב מבחין בין עפר, שממנו באים כל הפירות, לבין אבק שאינו מצמיח דבר והוא "מה שנותר מן האש". הבחנה זו עומדת ביסוד הפסקה כולה.

חולין צ"א א: 19b-18: Chullin 91a

ורבנן האי בהאבוקו עמו מאי דרשי ביה מבעי ליה לכאידך דר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע ב"ל מלמד שהעלו אבק מרגלותיו עד כסא הכבוד כתיב הכא בהאבוקו עמו וכתוב התם (נחום א, ג) וענן אבק רגליו ואמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמו גיד הנשה שנשה ממקומו ועלה וכן הוא אומר (ירמיהו נא, ל) נשתה גבורתם היו לנשים

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

Zohar I, 170a קע, זח"א

הערת קה"ת

חולין צא, א. זח"א קע, א.

שגם בחי' אבק נתכלל למעלה

63

שם מסביר אדמו"ר הזקן כיצד תשובה "בכל מאדך" הופכת קללה לברכה וזדונויות לזכויות. הדבר מראה כיצד אפשר להעלות גם את הדרגה הנמוכה ביותר.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת תצא לט, ד. ר"ה סא, ד.

לעולם ירגיז

64

"לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע". הדבר מראה שהמלחמה ביצר הרע היא מאבק פעיל, בדומה להתאבקות

ברכות ה' א: 2b: Berakhot 5a

אמר רבי לוי בר חמא, אמר רבי שמעון בן לקיש: לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר: 'רגזו ואל תחטאו' אם נצחו — מוטב, ואם לאו — יעסוק בתורה, שנאמר: 'אמרו בלבבכם'. אם נצחו — מוטב, ואם לאו — תקרא קריאת שמע, שנאמר: 'על משפככם'. אם נצחו — מוטב, ואם לאו — יזכור לו יום המיתה, שנאמר: 'ידמו סלה'.

R. Levi b. Hamma said in the name of R. Simeon b. Lakish: A man should always oppose [yargiz] the good impulse to the evil impulse ; as it is said : "Tremble [rigzu] and sin not" (ibid. iv. 5). If he conquer it, well and good ; but if not, let him occupy himself with Torah ; as it is said, "Commune with your own heart" (ibid.). Should this gain him the victo-

ry, well and good; but if not, let him read the Shema' ; as it is said, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Zohar I, 202a רב, זח"א

Zohar III, 113b זח"ג קיג, זח"א

הערת קה"ת

ברכות ה, א. זח"א רב, א. זח"ג קיג, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר השיחות תש"א ע' 59.

ובמקום שבע"ת

65

"במקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדין". הדבר מראה את כוחה הגדול יותר של התשובה.

ברכות ל"ד ב: 23b-22: Berakhot 34b

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבעלי תשובה עומדין — צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר: "שלוש שלום לרחוק ולקרוב". "לרחוק" ברישא, וחדר לקרוב". ורבי יוחנן אמר לך: מאי "רחוק" — ששהיה רחוק מדבר עבירה מעיקרא. ומאי "קרוב" — ששהיה קרוב לדבר עבירה, ונתרחק ממנו השתא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said : The place which the penitent occupy, the perfectly righteous are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that is far off and to him that is near" — "to him that is far off [from G-d]" first, and then "to him that is near." But R. Johanan can reply : What means "To him that is far off"? To him who was far off from transgression from the first ; and what ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ובמקום שבע"ת כו'

66

שם מתוארת התשובה כהמשכה "בחילא יתיר": הפיכת המדות הרעות הבורעות להיות לה' לבדו. משום כך בעלי תשובה עומדים במקום שצדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד בו, והמהפך הזה גורם תענוג גדול למעלה

הערת קה"ת

בסמן לעיל כא, ג.

דמשכין לי בחילא יתיר

67

הזהיר אומר שבעלי תשובה ממשכים [קדושה] לעצמם בחילא יתיר. אדמו"ר הזקן קושר זאת לכירור הצד האחר

Zohar I, 129b זח"א קכט, זח"א

הערת קה"ת

זח"א קכט, ב. ראה לעיל ט, ג. כ, ד לקמן לט, ג "פיי יתיר על הכלי".

וכמ"ש בזהר ע"פ בכל לבבך

68

הזהיר דורש את "בכל לבבך" כ"בשני יצריך", וכולל את השמאל בימין. הדבר תומך בטענה שגם הצד הרע מתברר ונכלל בקדושה

Zohar II, 26b זח"ב כו, זח"א

הערת קה"ת

זח"ב כו, ב. כז, א לאכללא שמאלא בימינא.

והאבק הוא מלי דקליפה

69

מזהה את האבק עם (דכ"י תצא 39) האנציקלופדיה מציינת שלקוטי תורה שלוש הקליפות הטמאות לגמרי שלמטה מנוגה, ואילו אור התורה על שיר השירים מסביר אותו כמלכות דקליפת נוגה

הערת קה"ת

בספר הערכים-חב"ד כרך א בערך אבק טור סג הערה 5 מציין שבלקו"ת תצא לט, ד מפורש שהוא ענין גקה"ט שלמטה מנוגה, ובאוה"ת שה"ש כרך ב ע' תשיט מבאר שאבק הוא מלי דקליפת נוגה. וראה גם באוה"ת פי ויצא תתמד, ב. וראה בספר החקירה צג, ב ערך אבק.

70 והאבק . . עלה עד כסה"כ

דיונים מקבילים על עליית האבק עד כסא הכבוד

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בשלח ע' תלו. תנג.

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0: ביאורים והערות המקורות. CC BY 4.0: תרגום.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Vocalized Edition (CC-BY-NC); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch), בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel) הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיזם חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayishlach/5/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק